

Toni Soler «L'humor és una vacuna contra els radicalismes i els autoritarismes»

Anna Abella

Toni Soler (Figueres, 1965) **tenia 16 anys quan el seu pare va morir d'un càncer** cerebral. D'aquesta vivència en sorgeix **'El tumor'** (Anagrama), un llibre que fuig del sentimentalisme per afrontar el dolor i el dol llargament reprimat, on el periodista, historiador, guionista i productor de **'Polònia'** i presentador del satíric **'Està passant'** aparca la seva faceta humorística brindant, per primera vegada, un contingut text autobiogràfic.

¿No va sentir pudor al tractar d'una cosa tan personal?

Escriure una cosa tan íntima no és ser valent, ho és parlar-ne. Amb l'exhibicionista i vanitos que soc, com tots els del meu gremi, sí que sento pudor i em surten traces de timidesa en les entrevistes. En la presentació de fa uns dies amb Gemma Nierga vaig patir un atac de vergonya.

¿Va ser terapèutic?

Això ho associo al sofriment i no va ser el cas. Ho vaig escriure per a mi i va ser fàcil i satisfactori. Ja no em feia mal pensar-hi. Ho vaig fer cada dia al camerino combinant-ho amb el programa d'humor. Però no hauria sigut possible si no ho hagués madurat al meu cap durant més de 30 anys. El motor per escriure-ho va ser el pensar que els coetanis del meu pare comencen a desaparèixer, que els meus fills no el van conèixer i que el record d'una persona comença a esvaïr-se.

¿Per què ens fa por demostrar la tristesa, el dol?

Les pors, totes, quan es converteixen en paraula, es desinflamen. És com un núvol que quan el verbalitzes perd importància. Jo hi estic a favor, tot i que no és saludable passar-se el dia parlant del que et fa por. Quan ja era més gran vaig pensar que no haver passat el dol pel meu pare tard o d'hora em sortiria en forma de depressió o problemes de relació amb els altres, però no, no vaig caure en l'alcoholisme ni en cap abisme... Això no vol dir que no m'influís.

¿Vivim d'esquena a la mort?

Sobretot als 16 anys, quan no estem preparats ni per ser adults. Tot i que alguns facin coses d'adults i tinguin aspecte d'adults emocionalment són immadurs i la mort els resulta una cosa aliena, no la poden imaginar més enllà de fer acudits d'humor negre. No són conscients del que suposa la pèrdua, hi ha una incapacitat total per afrontar la mort i així és molt difícil estar preparat. No hi ha manuals. Per això cadascú se'n surt com pot. Jo vaig pensar que havia de fer el que era propi d'un home adult, demostrar i exhibir fortalesa, fer veure que no m'afectava o com si no hagués passat.

"Un adolescent és incapaç d'afrontar la mort. No és conscient del que suposa la pèrdua"

Era el fill petit. Ningú li va dir que el seu pare es podia morir.

Estava sobreprotegit i la família no em va preparar. Mai em van dir clarament que el meu pare es podia morir. Només quan ja estava en coma, perquè me n'acomiadés. Tot i que també em culpo a mi, perquè penso que potser no vaig voler saber-ho.

També reconeix una mica de culpa per no haver-se sentit gaire trist ni haver plorat.

Sí, el mateix dia del funeral vaig anar a veure un partit de bàsquet. Primer intentes no celebrar les cistelles perquè, clar, estàs de dol, però sense adonar-te'n te n'oblides i acabes fent-ho. I a l'institut igual. És la incapacitat als 16 anys de processar una cosa tan antinatural. Els meus companys em miraven amb respecte i pensaven 'és el primer al qual se li ha mort el pare' i jo no volia ser aquest noi, volia ser jo mateix.

La seva mare, l'escriptora Carme Guasch, després va publicar 'Garjola de cendra' (1984).

Va ser el llibre de capçalera de totes les vídues de Catalunya. En ell deia que jo de sobte em convertia en l'home de la casa, quan jo estava molt lluny de ser-ho. En l'adolescència tendeixes a separar-te de la família, a rebutjar-la, per reafirmar-te. En el meu cas, a més, perquè la família significava l'omnipresència del dol, del pare absent... i jo volia estar en una altra família. No vaig assumir cap lideratge, vaig intentar sobreviure com vaig poder.

¿Què en diria la seva mare d'aquest llibre?

No ho sé. Ella es va enfonsar perquè era una parella molt unida i enamorada. Ella va viure el seu dol en nom de tots, va ser molt acaparadora amb el dol. Però no és cap retret, va ser així. Jo vaig haver de viure'l sol, vaig bloquejar el dol i ni la meva mare ni la meva família ho van veure estrany. Crec que cadascú va intentar viure'l com va poder. Després, amb la mort de la meva mare [el 1998] les meves germanes i jo vam viure un dol més autèntic i compartit, crec que vam recuperar el terreny perdut.

"Davant de tant fervor nacional fer broma contra les banderes és molt saludable. El més greu és que que Dani Mateo pugui anar a la presó per una broma"

Rescata el seu propi record del pare. ¿Què li diria avui?

Jo tenia 12 anys quan va emmalaltir. Era important explicar la meva relació amb ell i el que va significar la seva mort per a mi. Havia de ser sincer i allunyar-me de la imatge hagiogràfica que la meva mare n'oferia al seu llibre. Tampoc vaig parlar sobre ell amb amics vius o amb les meves germanes. Avui seríem dos desconeguts. Però sí que em plantejo que potser hauríem d'haver fet un esforç quan estava malalt per conèixer-nos millor perquè igual acabava malament, com així va ser.

[Dani Mateo ha comparegut davant del jutge pel polèmic gag en què es mocava amb una bandera espanyola. A 'Esta passant' es va solidaritzar amb ell i va fer el mateix amb la senyera en un altre gag. ¿Mals temps per l'humor?](#)

Davant de tanta fervor nacional fer broma contra les banderes és molt saludable. La gent està molt preparada per a la llibertat d'expressió. Crec que en casos com el de Dani Mateo són els poders públics i la justícia els que no estan a l'altura.

¿Hauria imaginat fa uns anys polèmiques com aquesta?

És dramàtic. Hem anat cap enrere. Hi ha dos perills. Un, la censura de tota la vida,

El Periódico de Catalunya 27/11/18

quan el sistema o el règim està en crisi, se sent dèbil i tolera menys les bromes. A Espanya coincideix amb una crisi d'identitat nacional i això fa que un greuge a la bandera sigui més greu que fa 10 anys i els poders públics, potser a causa de la seva debilitat, estan reaccionant de manera més autoritària del que convindria. I després la censura col·lectiva, a través de les xarxes socials, amb el 'bullying' contra determinats col·lectius i opinions i amb cert puritanisme de vegades de sectors més progressistes. Fer humor sobre animals, feminisme, races, gais... avui és un terreny més relliscós que el de la monarquia. Han aparegut petits dogmatismes, petits aiatol·làs intolerants, que ens diuen sobre què riure i sobre què no. Però el més greu i intolerable és que Dani Mateo pugui acabar a la presó per una broma.

¿Necessitem l'humor més que mai?

Abans era un devot de l'humor en tot. Ara crec que és un placebo, un ansiolític, un autoengany per no afrontar coses que ens fan por o ens fan mal. Però continuo creient en l'humor com a vacuna contra els excessos de solemnitat, els radicalismes, els autoritarismes i tantes altres coses que són un risc latent.